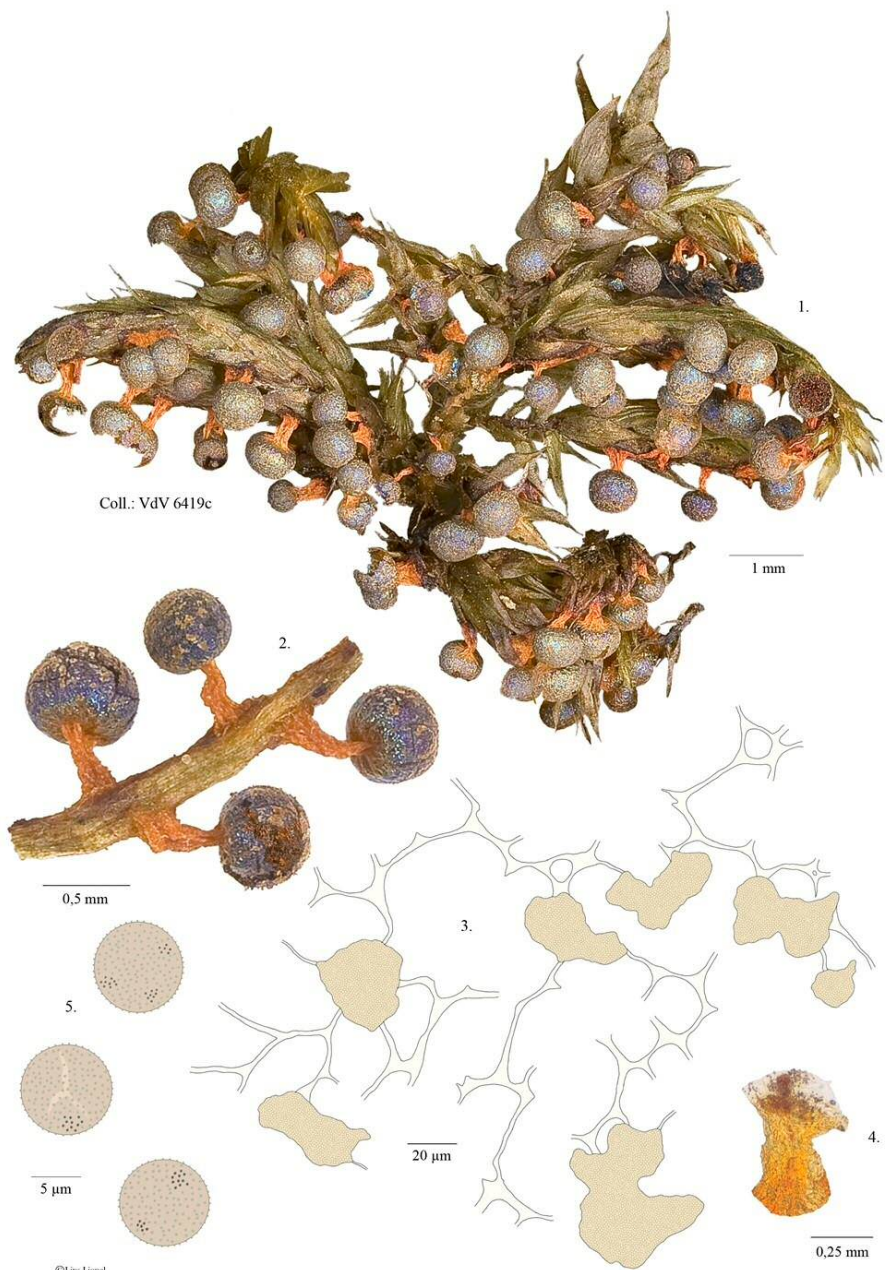

Sporen

Nieuwsbrief van de
Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging

05

Cortinarius

09

Mycena

Vondsten

11

16

Pandora

21

En de vaste rubrieken...

- Editoriaal
- Activiteitenkalenders
- Bib-nieuws
- Nieuwtjes uit recente tijdschriften

Jg. 11, nr. 1
Maart 2018

Editoriaal

NIEUWSBRIEF VAN DE KONINKLIJKE VLAAMSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

Sporen

Geachte leden

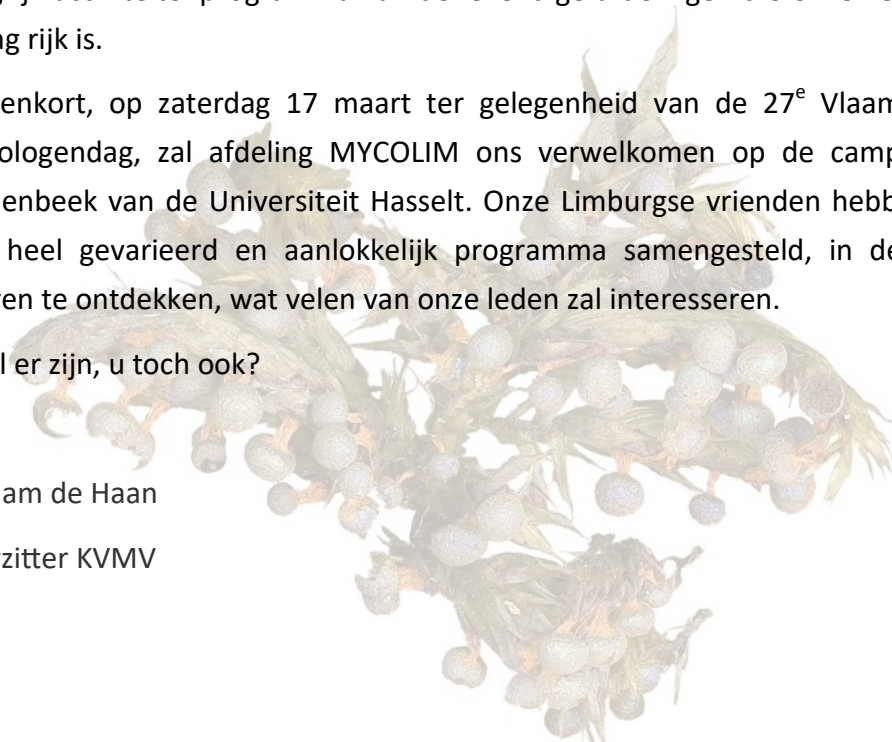
Toch eindelijk een periode met zon en winterweer na een extra lange, natte, donkere herfst. Als de klimaatverandering zulke lange mycologische seizoenen blijft leveren, krijgen de zwamvlokken binnenkort een burn-out. Ongeacht het weer, de Vlaamse mycologen doen tegenwoordig zelden een winterslaap. Het bewijs is dit goed gevulde Sporen-nummer en een omvangrijk activiteitenprogramma van de levendige afdelingen die onze vereniging rijk is.

Binnenkort, op zaterdag 17 maart ter gelegenheid van de 27^e Vlaamse Mycologendag, zal afdeling MYCOLIM ons verwelkomen op de campus Diepenbeek van de Universiteit Hasselt. Onze Limburgse vrienden hebben een heel gevarieerd en aanlokkelijk programma samengesteld, in deze Sporen te ontdekken, wat velen van onze leden zal interesseren.

Ik zal er zijn, u toch ook?

Myriam de Haan

voorzitter KVMV

Excursiekalender

D = dagexcursie, V = voormiddag, N = namiddag

Voor **AMK** is het uur van samenkomst steeds **9.45 uur**, tenzij anders vermeld! Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek vanuit Antwerpen. Enkel deelnemen aan de namiddagexcursie is mogelijk na afspraak met de contactpersoon.

Voor **OVMW** is het uur van samenkomst bij excursies steeds **9.30 uur**, tenzij anders vermeld!

Voor **ZWAM** is de afspraak ter plaatse telkens te **9.30 uur (D)** of **14.00 uur (N)**.

Reeds door de afdelingen vastgelegde excursies tot eind juni

zondag 08-04-2018 - ZWAM (N)

Voorjaarssoorten in **Natuurreservaat De Snoekengracht**

Vertrek om 14.00 u. op de parking bij het station van Verrijck (Boutersem) Stationsstraat. Nat valleigebied en dus niet te doen zonder degelijke LAARZEN!

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 21-04-2018 - AMK (V)

Voorjaarswandeling in **de Gooren** te Gierle, een nat loofbos met voorjaarsbloeiërs

Vertrek om 9.45 u. aan de park-and-ride te Vosselaar. Vanuit Antwerpen, neem E34 afrit 22 Beerse, richting Beerse/Vosselaar. Over de brug boven de snelweg, bij het eerste rondpunt, volg de borden P+R.

Leiding: Peter Van der Schoot (0476 095 061)

zaterdag 21-04-2018 - OVMW (V+N)

De **Vorte Bossen** te Ruiselede

Bijeenkomst aan de St-Caroluskerk te Ruiselede.

In de NM rijden we samen naar Gent, naar Salon du Champignon in de Ledeganckstraat 35, om de vondsten microscopisch te onderzoeken.

Contact: Mieke Verbeke (051 65 89 80)

zaterdag 05-05-2018 - KVMV - AMK (D)

Langdonken te Herselt

Vertrek om 9.30 u. aan de kerk van Herselt. Bereikbaar via E313, afrit 22 Olen, dan N152 richting Olen en Zoerle Parwijs, Herselt. Laarzen noodzakelijk. 's Middags kunnen meegebrachte boterhammen genuttigd worden; verse soep en een

kleine snack zijn er te verkrijgen. Deze KVMV-excursie wordt georganiseerd door AMK. Alle KVMV-leden zijn er van harte welkom!

Leiding : Lieve Deceuninck (0475 268 167), in voorbereiding met Jos Volders.

zondag 20-05-2018 - AMK (V)

Steenbeemden te Emblem/Kessel

Vertrek om 9.45 u. aan café-taverne Het Badhuis, Emblemsesteenweg 73, 2560 Kessel.

Leiding: Lieve Deceuninck (0475 268 167)

zaterdag 02-06-2018 - AMK (V)

Winkelsbroek te Zevendonk (Turnhout)

Vertrek om 9.45 u. vanop de parking van de Basisschool Sint-Pieter-Zevendonk, Kapelweg 56, 2300 Turnhout. (Dat is 50 m links van het gekende rondpunt in Zevendonk, Turnhout)

Bereikbaar vanuit Antwerpen via de E313, afrit 24 Turnhout-Centrum. Einde afrit rechtsaf richting Geel/Kasterlee N19 Steenweg op Diest. Neem 1e afslag rechts (onderaan brug) Tielendijk. Aan rotonde 3e afslag Kapelweg. Parking ligt 50 m verder aan de rechterkant.

Na de excursie kunnen vanaf 13.00 u. meegebrachte boterhammen genuttigd worden in café Tyl. Afhankelijk van de voorbereiding wordt er een namiddagprogramma voorzien.

Leiding : Staf Elsermans en Swat Bartholomeeusen (0496 06 26 16)

zondag 17-06-2018 - AMK (V)

De **Uitlegger** te Brasschaat

Vertrek om 9.45 u. in de Sionkloosterlaan, ter hoogte van nr.

34, te Brasschaat.

Leiding: Jean Werts en Joke De Sutter (0473 51 75 41)

zaterdag 30-06-2018 - AMK (V)

Hof van Coolhem te Puurs

Vertrek om 9.45 u. vanaf de parking van het Hof van Cool-

hem, Coolhemstr. 64 te Puurs.

Bereikbaar via de N16 vanuit A12 of Willebroek. Na ± 3 km aan de verkeerslichten rechtsaf, richting "Eikse Amer". Dan 1^e straat rechts nemen (Vijverstr.), spoorlijn over en op het einde is er een kapel. Daar de baan oversteken (opgepast, beperkt zicht!), dan komt u op de parking uit.

Leiding: Judith De Keyser (0495 69 89 50)

Educatieve bijeenkomsten

De bijeenkomsten (W) in **Gent** gaan door om 10.00 uur (tot ten laatste 16.00 uur) bij de Onderzoeksgroep Mycologie van de Universiteit Gent, K.L. Ledeganckstraat 35, 2^e verdieping. De toegang is het gemakkelijkst via de plantentuin. De microscopie-avonden beginnen om 19.30 uur ; gebruik 's avonds de hoofdingang.

De bijeenkomsten in **Antwerpen** gaan door in de Bioruimte van de UAntwerpen, Campus Drie Eiken (gebouw Gouverneur Andries Kinsbergen), GPS-adres: Fort VI-straat te Wilrijk (tegenover gebouw G). Vóór iedere vergadering (behalve bestuurlijke vergaderingen) is er vanaf 19.30 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenuen. Het opstellen van de microscopen voor praktijklessen en mycologische werkgroepavonden gebeurt bij voorkeur vóór 20.00 uur zodat de sessies vlot kunnen beginnen. De bib is steeds gesloten de 4^e dinsdag van de maand.

De ZWAM-bijeenkomsten in **Diest** gaan door van 19.00 tot 22.00 uur in het Bezoekerscentrum van het Webbekomsbroek, Omer Vanoudenhovelaan 48 te Diest.

dinsdag 03-04-2018 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 03-04-2018 - AMK (A)

Determinatieavond: zakjeszwammen uit de orde van de Leotiomycetes

Vanaf 19.30 u. kunnen de microscopen opgesteld worden, het practicum start om 20.00 u. Leiding: Bernard Declercq.

dinsdag 10-04-2018 - AMK (A)

Determinatieavond: inoefenen van microscopische technieken bij myxomyceten

Practicum op aangebracht vers materiaal of exsiccaten van myxomyceten. Begeleiding: Myriam de Haan.

Van 19.30 - 22.00 u.

maandag 16-04-2018 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 17-04-2018 - AMK (A)

Voordracht- en demonstratieavond over verschillende belichtingstechnieken

Presentatie door Jef Schoors (KAGM) over verschillende belichtingstechnieken (helderveld, donkerveld, fasecontrast, DIC en polarisatie).

Van 20.00 - 22.00 u.

dinsdag 24-04-2018 - KVMV (A)

Informatieavond moleculair onderzoek.

In voorbereiding; zie website kvmv.be.

woensdag 02-05-2018 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen,

met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u. Let op: op woensdag!

dinsdag 08-05-2018 - AMK (A)

Determinatieavond: inoefenen van microscopische technieken

Practicum op aangebracht, vers materiaal of exsiccaten. Begeleiding door gevorderde leden.

Van 19.30 - 22.00 u.

maandag 14-05-2018 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 15-05-2018 - AMK (A)

Determinatieavond: inoefenen van microscopische technieken

Practicum op aangebracht, vers materiaal of exsiccaten. Begeleiding door gevorderde leden.

Van 19.30 - 22.00 u.

dinsdag 22-05-2018 - AMK (A)

Sleutelen in Agaricales

Bespreking van probleem determinaties aan de hand van een meegebracht exsiccataat, beschrijving en foto. Leden die iets willen laten bespreken melden dit enkele dagen op voorhand aan André de Haan (03 666 91 34) of Lieve Deceuninck (0475 268 167).

Van 19.30 - 22.00 u.

donderdag 24-05-2018 - OVMW (A)

Salon du Champignon : Discussie en determinatie

Vanaf 16.00 tot 20.00 u. in de salon (K.L. Ledeganckstraat 35, Gent - 2e verdiep).

Contacten: Nathan Schoutteten (0495 11 38 16) of Mieke Verbeke (051 65 89 80).

maandag 28-05-2018 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 29-05-2018 - AMK (A)

Determinatieavond: inoefenen van microscopische technieken

Practicum op aangebracht, vers materiaal of exsiccaten. Begeleiding door gevorderde leden.

Van 19.30 - 22.00 u.

dinsdag 05-06-2018 - AMK (A)

Crepidotus (Oorzwammetjes): inleiding en practicum

Deze les is gericht tot de cursisten van de Startcursus microscopie 2017 maar staat open voor alle leden. Vanaf 19.30 u. kunnen de microscopen opgesteld worden, de les start om 20.00 u. Leiding: Lieve Deceuninck

maandag 11-06-2018 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 12-06-2018 - AMK (A)

AMK-stuurgroepvergadering

Alle leden zijn welkom bij de bespreking van de AMK-werking. Enkele agendapunten zijn: educatieve avonden en projectwerking. Aanvang: 20.00 u.

dinsdag 19-06-2018 - AMK (A)

Sleutelen in Agaricales

Bespreking van probleem determinaties aan de hand van een meegebracht exsiccataat, beschrijving en foto. Leden die iets willen laten bespreken melden dit enkele dagen op voorhand aan André de Haan (03 666 91 34) of Lieve Deceuninck (0475 268 167).

Van 19.30 - 22.00 u.

maandag 25-06-2018 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 26-06-2018 - KVMV (A)

KVMV-bestuursvergadering

KVMV-bibliotheek gesloten.

Grijze purpersteelgordijnzwam - *Cortinarius subporphyropus*

François Bartholomeeussen - francois.bartholomeeussen@skynet.be

Alle foto's van François Bartholomeeussen

Hoe een toevalstreffer een voltreffer werd

Vandaag, woensdag 27 september 2017, wordt de routine van onze wekelijkse inventarisatietocht in het bosreservaat Sevendonk, gelegen in Turnhout, doorbroken door de aanwezigheid van twee medewerkers van het INBO. Peter Van de Kerckhove en Marc Esprit zullen enkele uren met Staf Elsermans en mezelf meelopen. Zij zijn al het hele jaar bezig met de tienjaarlijkse inventarisatie van de dendrometrische gegevens en de vegetatie van dit bosreservaat.

De plaats waar we starten, is meer dan symbolisch. Tien jaar geleden heeft wijlen Ruben Walleyen paddenstoelen geïnventariseerd in het droge kernvlak (perceel van 100 m × 50 m verdeeld in proefvlakken van 10 m × 10 m). Door zijn vroegtijdig overlijden zijn de gegevens van Ruben niet verwerkt. Staf en ik hebben beloofd om onze inventarisatie van het gebied uit te breiden met de 10 binnenste rasters van die kernvlakte, zodat we de huidige gegevens kunnen vergelijken met die van tien jaar geleden.

Paddenstoelen genoeg in deze tijd van het jaar en we vinden interessante soorten: *Entoloma sphagneti*, *Hebeloma aestivale*, *Inocybe subnudipes* en *Psilachnum inquilinum*. Voor we het beseffen is het 14.30 uur en Marc en Peter hebben nog andere taken. Wij houden het voor bekeken, trouwens onze potjes zijn zo goed als vol. Voor ik op mijn fiets spring, las ik een plaspauze in. Juist voor de bakstenen barak, tussen hoog opgeschoten, ranke ratelpopulieren, spot ik een klein, purperen paddenstoeltje dat interessant genoeg is om naar huis mee te nemen. Thuis neem ik foto's van de meegenomen paddenstoelen. Van mijn laatste vondst maak ik een sporee en besluit voor die zwam de microscopie uit te stellen tot 's anderendaags.

De Funga Nordica van Staf is tot op de draad versleten,

want hij sleutelt meestal de basidiomyceten uit. Voor mij heeft dat prachtig werk nog veel geheimen; ik raap alle moed bijeen en start de determinatie. *Cortinarius*, daar ben ik bijna zeker van... de moed begint al te slinken! "Cap viscid to glutinous when moist" en "Stem dry, often with bulbous base" brengt me bij het subgenus *Phlegmacium*. De KOH-reactie leidt vervolgens naar Key H, waar de keuze "Gills and stem staining distinctly violaceous when bruised" *Cortinarius subporphyropus* oplevert.

Even Funbel checken... dit zou de derde vondst in België zijn.... daar gaat mijn zelfvertrouwen! Wij kennen allemaal de wet van Murphy, maar bij het uitsleutelen van paddenstoelen speelt dikwijls het tegenovergestelde. Het is raar, maar zeer vaak sleutel ik, ongewild, naar de meest zeldzame paddenstoel; dat zou dus de wet van Yhprum zijn!

Er zit niets anders op dan bevestiging te vragen aan mensen met ervaring. Het geluk is aan mijn zijde: de centrale verwarming slaat 's avonds aan, zodat ik mijn enig exemplaar kan drogen en zaterdag is er een excursie van de AMK in het natuureservaat Tikkebroeken. Ik trek die zaterdag mijn stoute schoenen aan en bezorg de bewuste paddenstoel samen met mijn beschrijving aan André de Haan. Een week later bevestigt André mijn determinatie en daarbovenop zorgt hij via onze *Phlegmacium*-specialist Peter Verstraeten voor bijkomende informatie en bevestiging. André en Peter, hartelijk dank voor de bereidwillige medewerking!

Deze toevallige vondst werd een voltreffer! Voor de toekomst wil ik toch nog een wijze raad meegeven. Wij kennen allemaal in het mycologenvakjargon "sp-zw-zw" (spekzwoerdzwam), "kbp-kes" (kleine bruine paddenstoeltjes), "bpp-kes" (brandplekpaddenstoeltjes) en in het vervolg moeten we ook oog hebben voor de "ppp-kes" namelijk de plaspauzepaddenstoeltjes, want

voor je het weet gaat er een zeer zeldzame zwam aan je neus voorbij!

Macroscopische en microscopische beschrijving van *Cortinarius subporphyropus* Pilát (François Bartholomeussen)

Hoed: diam. 20-28 mm, gewelfd, rand lang naar binnen gekruld blijvend; oppervlak kleverig tot vettig, eerst grauwgrijs met paarsblauwe tint (foto 1-2), later grauwzilverig met okerbruin centrum (foto 3-4).

Steel: 37 × 5-6 mm, aan de basis dikker, paarsblauw, vooral aan de top, bij druk of beschadiging blauw verkleurend.

Lamellen: dicht opeen, paars, later bruin, bij beschadiging blauw verkleurend.

Geur: zoetig, deed me aan honing denken; in de literatuur verwijst men ook naar de geur van *Lepista nuda* wat ik kan beamen.

Reactie op Melzer: paars op de steel.

Sporen: 9,5-11,4 × 5,5-6,6 µm, M = 10,2 × 6,1 µm, Qm = 1,66, ellipsoïde, enkele amygdaliform met wrattige ornamenten (foto 5).

Pileipellis: een duplexstructuur; ixocutis met bleekgeel gepigmenteerde cellen (foto 6).

Ecologie en bedenkingen

Slechts één vruchtlichaam gevonden op 27-09-2017 in Bosreservaat Sevendonk, IFBL B5.57.44.

Op de hoed kleefden enkele grassprietten wat de oorzaak is van een niet perfect ronde hoed en het belem-

Foto 1 - 2: *Cortinarius subporphyropus* een uur na het plukken

Foto 3 - 4: *Cortinarius subporphyropus* een dag na het plukken

Foto 5: *C. subporphyropus* - sporen (× 1000)

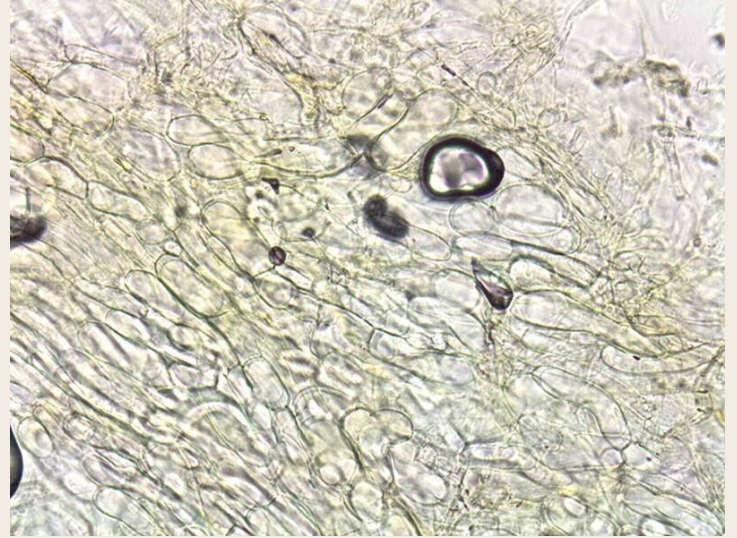

Foto 6: *C. subporphyropus* - ixocutis met gepigmenteerde cellen

merde waarschijnlijk het volledig strekken van de steel. De biotoop is uitzonderlijk. Het vruchtlichaam bevond zich enkele meters van de ingang van een bakstenen militaire loods. Deze barakken zijn gebouwd in 1952 op betonplaten die enkele meters langer en breder zijn en aansluiten bij de betonnen weg. *C. subporphyropus* wordt voornamelijk bij eik en beuk gevonden maar toch ook enkele malen bij *Populus tremula*, wat hier ook het geval is. Deze ratelpopulieren groeien op de dunne humuslaag gevormd in een smalle afwateringsvoor in het beton en vanuit de naad tussen twee betonplaten. De wortels hebben dus geen mogelijkheid om "vaste grond" te vinden, wat verklaart waarom de ratelpopulieren niet volgroeid geraken en gemakkelijk omwaaien. Staf Elsermans en ikzelf gaan er altijd van uit dat de bodem rond al dat beton kalkrijk is. Deze stelling werd bevestigd door INBO, zoals hierna vermeld:

"Het is een bekend gegeven dat door regen kalk uitspoelt bij beton. Afhankelijk van de kalkgehalten van de bij aanmaak aangewende cement en vulstoffen, kan er dus meer of minder kalk uitspoelen." (dixit Peter van de Kerckhove)

"Ik denk dat je beton moet zien als een heel traag oplossende kalkmeststof. Het zal in een zure omgeving niet leiden tot een kalkrijke bodem, maar misschien wel tot een matig zure bodem met minder aluminium en meer calcium op het uitwisselingscomplex (pH 5-6).

Deze bodems zijn nu heel zeldzaam geworden door verzurende depositie. De soorten die ervan afhankelijk zijn (bv. heischrale graslanden 6230 met heidekartelblad e.a.), zijn ondermeer sterk achteruitgegaan. Op droge zandgronden, zonder bufferende invloed van grondwater, kunnen ze soms overleven in de buurt van beton. Voorbeelden zijn: vliegvelden van Ursel en Malle, betonnen voeten in de Gulke Putten. Hoe ver die invloed vanaf de betonweg reikt, weet ik niet; eerder in de grootte-orde van decimeters dan van meters." (dixit Luc De Keersmaeker, ontvangen via Marc Esprit)

Kanttekeningen van Peter Verstraeten

De determinatie is correct, eveneens gebaseerd op de gegevens uit de e-mail van André.

Ik heb de soort ook gevonden, in Wingene (W-VI.) op 20 oktober 2012, aan de ingang van een eikendreef, met berk in de onmiddellijke nabijheid; de eikendreef kwam uit op een beukendreef. In Funbel staan slechts 2 andere vondsten: in de omgeving van Genk en in de omgeving van Virton. Mijn vondst heb ik nog niet ingebracht, maar dat zal gebeuren.

Naamgeving van *Cortinarius subporphyropus*, door Peter Verstraeten

Cortinarius subporphyropus werd door Pilát beschreven in 1954 als een soort met sporen $10-13 \times 6-7 \mu\text{m}$ (volgens Bidaud et al.). Kühner (1955) geeft voor dezelfde soort kleinere sporenmaten: $10,5-11,5 \times 6-6,5 \mu\text{m}$. In 2009 wordt *Cortinarius pseudoporphyropus* Mahi-

ques, Bidaud & Reumaux (2009) beschreven met sporen: $8,5-10,5 \times 5,5-6,5 \mu\text{m}$. Zij zijn van mening dat, aangezien geen enkele van hun collecties sporen bevat met dezelfde afmetingen als in de beschrijving van Pilát, en de sporen daarenboven kleiner zijn dan die van de sensu Kühner, en dat aanvullend de soort ook nog voorkomt in naaldwoud, er voldoende elementen zijn om er een nieuwe soort van te maken. (Atlas des Cortinaires, deel XVIII, plaat 752-753, fiche 1020). Later wordt de naam *Cortinarius mendax* Bidaud, Mahiques & Reumaux (2011) voorgesteld voor dit zelfde taxon aangezien de naam "*pseudoporphyropus*" reeds gegeven werd aan een Nieuw-Zeelandse soort en de naam dus illegitiem was (Bidaud, 2011).

Bleef natuurlijk de vraag of *subporphyropus* Pilát en ss. Kühner, en *pseudoporphyropus/mendax* echt verschillende soorten zijn. Er kan dus geconcludeerd worden dat er een zeer breed ecologisch spectrum is en dat de afmetingen van de sporen zeer sterk kunnen verschillen.

Na DNA-onderzoek bleek dat *C. subporphyropus* en *C. mendax* één en dezelfde soort zijn (met een bredere ecologische amplitude en range van sporenafmetingen) en hun namen bijgevolg synoniem (Saar et al., 2014). De naam *C. subporphyropus* is de oudste naam en heeft prioriteit.

Cortinarius porphyropus (Alb. & Schwein.) Fr. heeft nog iets kleinere sporen (Knudsen & Vesterholt, 2008) maar is een aparte soort (Saar et al., 2014). *Cortinarius subporphyropus* is een zeldzame soort (3 bekende waarnemingen in Vlaanderen), *Cortinarius porphyropus* is in Vlaanderen slechts éénmaal waargenomen. Beide soorten zijn echter in Nederland, volgens de verspreidingsatlas, beduidend meer verzameld. Over Wallonië heb ik geen gegevens gevonden.

Literatuur

- Bidaud, A. (2011). Cortinaires rares ou nouveaux de la région Rhône-Alpes, *Journ. J.E.C.* 13: 4-24
- Brandrud, T.E., Dima, B. & Smidt-Stohn, G. (2012). *Cortinarius* species in acidophilous-eutrophic (but not calciphilous) oak forests of S-Norway and Hungary. *Journ. J.E.C.* 14: 7-26.
- De Haan, A., Gelderblom, J., Van De Kerckhove, O., Verstraeten, P. & Volders, J. (2014). Het subgenus *Phlegmacium* (*Cortinarius*) in Vlaanderen - 1 & 2. *STERBEECKIA* 33: 24-40), 34: 33-42.
- Knudsen, H. & Vesterholt, J. (2008). Funga Nordica. Agaricoid, boletoid and cyphelloid genera. Nordsvamp, Copenhagen.
- Saar, G., Bălint Dima, Geert Schmidt-Stohn, Tor Erik Brandrud, Francesco Bellù, Tobias G. Frøslev, Bernard Oertel & Karl Soop. (2014). *Cortinarius* Untergattung *Phlegmacium* Sektion *Purpurascens* in Europa. *Journ. J.E.C.* 14: 140-161

Grinniken

met mycologen
(Staf Persoons)

What's in a name? Een klein verhaal

Lucrèse Vannieuwerburgh - lucrèse.vannieuwerburgh@skynet.be

Met negenennegentig waren ze, verdeeld over twee grote groepen en een kleinere.

Op 17 november vorig jaar werden ze voor het eerst opgemerkt (fig. 1). Toen was er nog maar één groepje kleine, bruine, blinkende mycena's, licht gestreept en

Fig. 1: Eerste waarneming - 17 november 2017

met een vrij bleek randje. In het mosrijke gazon vinden we ieder jaar een aantal mycena's: grasbewoners zoals Grijsbruine grasmycena (*M. aetites*), Bruinsnedemycena (*M. olivaceomarginata*), Geelsnedemycena (*M. flavescens*), Bleekgele mycena (*M. flavaalba*) en zelfs Biezenmycena (*M. bulbosa*), maar de nieuwkomers leken helemaal anders. Er werden foto's gemaakt en bij nader onderzoek merkten we dat ze vastgehecht waren op Gewoon haakmos (*Rhytidiadelphus squarrosus*), een mos dat het hele gazon

koloniseert.

Dé hamvraag: welke bruine mycena, zonder opvallende geur, groeit er op mos? Ook bij het opdrogen werd geen kenmerkende geur waargenomen.

De microscopie van de lamellensnede liet een steriele band zien van overwegend clavate, obovoïde en ellipsoïde, met cilindrische uitgroei-sels bezette cheilocystiden, wat ons op het spoor bracht van de Draadsteelmycena (*Mycena filopes*). Omdat de diverticulate steelhyfen echter geen verbreed uiteinde vertoonden, klopte deze determinatie niet. In een nieuw preparaat vonden we overwegend sferopedunculate cheilocystiden (fig. 2).

De sporen, hoedhuid en steelcortex werden nauwkeurig onderzocht en nu kwamen we terecht bij de Dennenmycena (*Mycena metata*).

Een beetje vreemd wel, want er was helemaal geen naaldhout, noch in de tuin, noch in de buurt. Het is bekend dat Dennenmycena's daarvan houden hoewel ze geenszins loofhout versmaden. Hier stonden ze in het

Fig. 2: Vergelijking: (1) *Mycena filopes*, cheilocystiden
(2) *Mycena metata*, cheilocystiden
(3) *Mycena filopes*, steelhyfen
(4) *Mycena metata*, steelhyfen

sterk bemoste gazon. Hun lichte jodoformgeur en de kenmerkende roze tint ontbraken duidelijk. Ze waren ook zeer fragiel. Eigenlijk vonden we ze nogal atypisch en doken in de literatuur. Bij Ludwig (2012) staat te lezen dat de *Dennenmycena* ook terrestrisch voorkomt in 'moosigen Wiesen, auch in Sphagnum-Sümpfen', in *Funga Nordica* (2008): 'cheilocystidia spheropedunculate, both sessile and stipitate $\leq 40 \mu\text{m}$ '.

Intussen breidde de groep zich uit, de paddenstoeltjes groeiden en wat verderop verscheen er een tweede groep. Opnieuw werd er gefotografeerd en microscopisch onderzoek gedaan en de overtuiging dat we met de *Dennenmycena* te maken hadden groeide. Ook Lieve bevestigde de determinatie en liet weten dat zij wel een lichte jodoformgeur had waargenomen bij haar opdrogende exemplaren, wat wij uiteindelijk ook konden vaststellen. Bij de uitgroeiende exemplaren kwamen de conische vorm en het roze tintje in de hoed stilaan tot uiting wat op de foto van 6 december 2017 duidelijk te zien is (fig. 3).

What's in a name? *Dennenmycena*'s maken zeker hun naam niet waar aangezien ze ook andere biotopen en substraten kiezen. Anderstaligen noemen ze: Kegelig Helmling, Fleischbraunkegeliger Helmling, Milder Jodoform-Helmling, *Mycène conique*...

Op 27 november telden we negenennegentig *Dennenmycena*'s die ondertussen de eerste sneeuw (fig. 4) overleefden en almaar meer kleur kregen. De meeste konden ook nog Kerstmis vieren maar overleefden Nieuwjaar niet.

Fig. 3: *Mycena metata* - 6 december 2017

Literatuur

Knudsen, H. & Vesterholt, J. (2008). *Funga Nordica*. Agaricoid, boletoid and cyphelloid genera. Nordsvamp, Copenhagen. 965 pp.

Ludwig, E. (2012). *Pilzcompendium Beschreibungen* (Band 3). Fungicon-Verlag, Berlin. 881 pp.

Fig. 4: *Mycena metata* na de eerste sneeuw

Verrassende vondsten kort toegelicht (4)

Elk jaar vinden we tijdens onze talrijke excursies een groot aantal nieuwe soorten voor Vlaanderen naast heel zeldzame soorten en soorten die al tientallen jaren uit onze lijsten verdwenen zijn. Deze verrassende vondsten komen zelden in beeld, soms voor een beperkt publiek op een bijzondere vondsten-avond of op de jaarlijkse mycologendag. In deze rubriek willen we deze soorten een gezicht geven via een korte beschrijving, een beknopte literatuuropgave en enkele foto's.

Cyathus stercoreus – Mestnestzwammetje

Gut Tilkin - Marcel Heyligen

Foto 1: *Cyathus stercoreus* (Mestnestzwammetje) op bemeste leembodem (Marcel Heyligen)

met het Mestnestzwammetje, *Cyathus stercoreus* (Schwein.) De Toni (foto 1).

Beschrijving

Macroscopisch

De vruchtlichamen zijn bekervormig of omgekeerd conisch, 0,8 tot 1,2 cm hoog en bovenaan 0,5 tot 0,8 cm in diameter. Jonge exemplaren zijn volledig omgeven door een ruig, harig, goudbruin exoperidium. Bij het openbreken ervan verschijnt bovenaan

een onderliggend bleek dekseltje of epifragma. Als dit scheurt wordt de donkere, gladde binnenzijde zichtbaar. De vruchtlichamen zijn gevuld met glanzende, donkergrijze tot zwarte lensvormige peridiolen of 'eitjes', waarin de sporen worden gevormd (foto 2). De

Waarneming

Heel wat Limburgse kasteelparken met hun oude, mycologisch interessante dreven blijven voor ons jammer genoeg ontoegankelijk. Gelukkig konden we dank zij de toestemming van kasteelheer Graaf de Hemricourt de Grunne op 12 oktober 2017 voor een tweede maal met onze Mycolim-groep het kasteelpark van Hamal te Rutten bij Tongeren bezoeken. Terwijl we tijdens die maand in de meeste bossen en reservaten in de Kempen over de paddenstoelen struikelden, was het aanbod in de Haspengouwse bossen beperkter. We hadden dus wat tijd over voor een bijhorend bosje op enige afstand van het kasteel, met ernaast akkers die ingezaaid waren met mosterdplanten. Tussen de planten op de goed bemeste leembodem vonden we honderden kleine nestzwammetjes, soms alleen, soms in groepjes. Voor ons was het een eerste kennismaking

Foto 2: *Cyathus stercoreus* (Mestnestzwammetje) – buiten- en binnenzijde (Jean Claude Delforge)

peridiolen hebben een diameter van 1-2 mm. De onderste 'eitjes' zijn met de binnenwand verbonden door een fijn draadje, een soort navelstreng van hyfen, de funiculus. Bij de bovenste eitjes was deze niet altijd waarneembaar.

Microscopisch

Het maken van preparaten voor sporenonderzoek bleek een moeilijk karweitje omwille van de harde wand van de peridiolen. De buitenste laag van die wand bestaat uit dikwandige, donkere hyfen (foto 3).

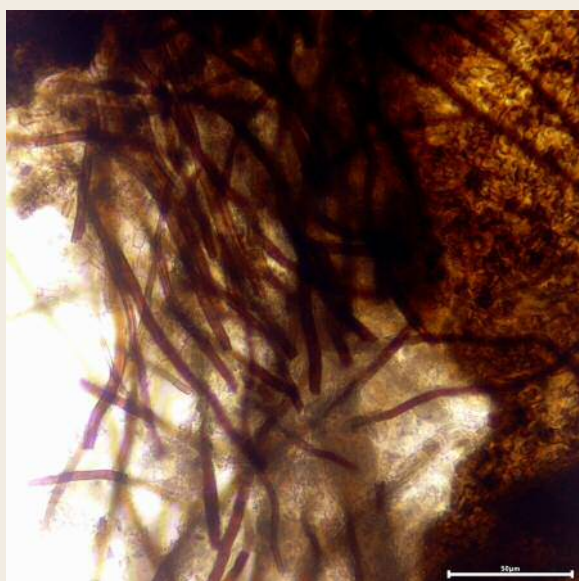

Foto 3: *Cyathus stercoreus* – buitenzijde peridiole (Marcel Heyligen)

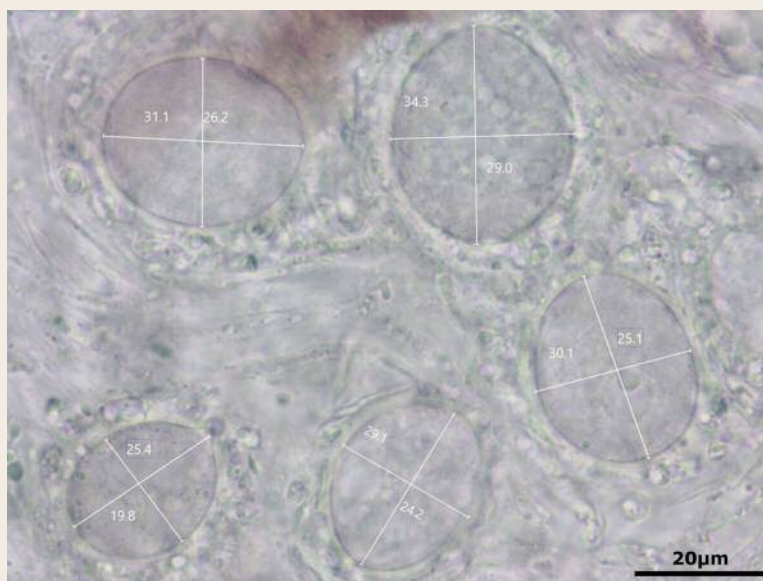

Foto 4: *Cyathus stercoreus* – sporen in water (Marcel Heyligen)

De sporen zijn glad, hyalien en dikwandig. Ze zijn groot, subgloboos tot breed ellipsoïde (25,4-34,4 × 19,1-29,0 µm) en hebben een korrelige inhoud (foto 4). Basidiën werden niet waargenomen.

Determinatie

De macroscopische kenmerken, namelijk de donkere, grijszwarte peridiolen, de gladde binnenwand van het vruchtlichaam en de grote sporen, laten weinig twijfel bij de determinatie. Bij Jülich (1984) vinden we als sporenmaten 20-30-40 × 20-25 µm. Het algemeen voorkomend Gestreept nestzwammetje (*Cyathus striatus*) heeft een duidelijk gestreepte en gevoorde binnenzijde en bleekgrijze peridiolen. Het zeldzamere Bleek nestzwammetje (*Cyathus olla*) heeft een bleke omgeslagen rand aan de bovenkant van de volgroeide bekertjes,

een gladde bleekgrijze binnenwand en grotere grijze peridiolen. Beide soorten hebben kleinere ellipsoïde sporen, resp. 16-20 × 7-10 µm en 8-14 × 5-8 µm (Jülich, 1984).

Ecologie en voorkomen

Het Mestnestzwammetje komt voor op mest van runderen en paarden, keutels van konijnen, op dode plantenresten, op sterk bemeste grond en ook op brandplekken. Het is een saprotrofe zwam met een kosmopolitische verspreiding. Voor Vlaanderen is het de eer-

ste in FUNBEL geregistreerde vondst. In Nederland is de soort 'vrij zeldzaam' en wordt vermeld in de Rode Lijst als 'thans niet bedreigd'. De meeste vondsten komen er uit duingebieden, waar de zwammetjes groeien op de wortels van Helm.

Exsiccaat: MH2017/040

Literatuur

Breitenbach J. & Kränzlin F. (1986). Pilze der Schweiz. Band 2, Nichtblätterpilze. Luzern.

Jülich, W. (1984). Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze. In H. Gams, Kleine Kryptogamenflora, Band IIb/1.

http://www.mushroomexpert.com/cyathus_stercoreus.html

Gymnopus brassicolens – Koolstinktaailing

Robert De Ceuster

Waarneming

In het provinciedomein de Halve Maan te Diest werd de Koolstinktaailing, *Gymnopus brassicolens* (Romagn.) Antonín & Noordel., gevonden (15-08-2017). De laatste jaren wordt op het domein veel gebruik gemaakt van

Foto 1: *Gymnopus brassicolens* op houtsnippers

houtsnippers om “onkruid” te onderdrukken. Op de vindplaats gebeurde dit ook, hetgeen resulteerde in het verschijnen van enkele andere *Gymnopus*-soorten o.a.: *Gymnopus impudicus* (Stinkende collybia) en *Gymnopus luxurians* (Compostcollybia).

Beschrijving

Macroscopisch (foto 1 - foto 2)

Hoed 15-30 mm, convex met ingerolde rand, later glad wordend, hygrofaan, donker roodbruin tot geelbruin, doorsichtig gestreept, lichter wordend en door-

Foto 2: Onderkant *Gymnopus brassicolens*

schijnend bij het drogen. Plaatjes eerder dicht op elkaar, bleek crème of rozebruin. Steel 15-75 × 1-4 mm, taps toelopend naar de basis toe, roodbruin tot zwartachtig bruin met lichtere bovenkant, wit bepoederd-harig. Geur zoals rottende kool.

Microscopisch

Sporen 5,0-7,0 × 3,0-4,0 μm, Q = 1,5-2,1, ellipsoïde, langwerpig tot traanvormig (foto 3). Basidiën 4-sporig met gespen; plaatjesrand fertiel; geen cystiden aanwezig. Pileipellis is een cutis met 6,5-8 μm brede, cilindrische, bruin geïncrusteerde hyphen; pileitrama niet gelatineachtig. Gespen aanwezig.

Foto 3: *Gymnopus brassicolens* - sporen

Determinatie

Gymnopus brassicolens lijkt sterk op *Gymnopus foetidus* (Takjesstinktaailing) en onderscheidt zich hiervan hoofdzakelijk door het ontbreken van een gelatineuze laag in de hoedhuid, door de kleinere sporen en het voorkomen op dode bladeren en houtsnippers eerder dan op rottende takken. Hierdoor kon de determinatie bijna uitsluitend gebeuren op basis van de afmetingen van de sporen: 5,0-7,0 × 3,0-4,0 µm tegenover 7,5-10,0 × 3,5-5,0 bij *G. foetidus* (Bas et al., 1995).

Verspreiding

De verspreidingskaart van de KVMV-website vermeldt slechts 6 andere vondsten voor Vlaanderen. In de ver-

spreidingsatlas van Nederland wordt de soort 7 maal vermeld en als zeer zeldzaam aangeduid, met strooisel als substraat.

Herbarium RLE/2017/2952(BR)

Literatuur

Balkema, A.A. (1995). Rotterdam/Brookfield/1995.

Bas, C., Kuyper, Th., Noordeloos M.E. & Vellinga E.C. (1995). Flora Agaricina Neerlandica 3.

Horak, E. (2005). Röhrlinge und Blätterpilze in Europa: 153-154.

Knudsen, H. & Vesterholt, J. (2008). Funga Nordica. Nordsvamp, Copenhagen.

Tomentellopsis submollis – Gevlekt viltvliesje

Greet Van Outgaerden

Waarneming

Tijdens de KVMV-werkweek, 20 tot 23 oktober 2017 te Tongerlo, werd zowel op de eerste als de laatste dag een opvallend uitzijnde korstzwam verzameld, *Tomentellopsis submollis* (Svrček) Hjortstam. De eerste vondst werd in het gebied Averbode bos & heide gedaan (D5.28.32/41), op een beschorste dode eikentak (ca. 4 cm diameter) (foto 1). De tweede vondst, door Gut Tilkin op 23 oktober, groeide op ontschorst, rot loofhout,

in het naburige gebied Catselt, Zichem (D6.31.11/12) (foto 2). Op beide excursies werd ook *Tomentellopsis echinospora* of Bleek viltvliesje verzameld.

Beschrijving

Macroscopisch

Tomentellopsis submollis valt op door het uitgesproken lichtroze (soms crèmekleurig), vlakke hymenium met kleine, iets donkerder gekleurde roodroze vlekjes. Deze vlekjes, waaraan het zijn Nederlandse naam ontleent,

Foto 1: *Tomentellopsis submollis* - Gevlekt viltvliesje, exemplaar uit Averbode bos en heide

Foto 2: *T. submollis* - Gevlekt viltvliesje, exemplaar uit Catselt, Zichem (Ronny Dingemans)

Foto 3: *T. submollis* - gesplote hyfen en spore

Foto 4: *T. submollis* - hymenium en sporen

zijn niet altijd even zichtbaar. Bij de eerste vondst uit een droger biotoop zijn ze nauwelijks te zien, terwijl ze bij de meer vochtige tweede vondst overvloedig aanwezig zijn (vgl. foto 1 en 2). Het hymenium is gespannen over een wit tot crèmekleurig, los geweven subiculum met zowel aan de rand als in het subiculum opvallende witte rhizomorfen. Het vruchtlichaam is peliculair, kan gemakkelijk als een vlies van het substraat losgetrokken worden.

Microscopisch

Het hyfensysteem is monomitisch en bestaat uit hyfen zonder gespen (foto 3) met een breedte van 3-5 μm . De basidia, 30-40 \times 5-8 μm zijn 4-sporig. Er zijn geen cystiden aanwezig. De sporen meten 5,5-7 μm , zijn regelmatig, rond tot breed ellipsvormig en sterk gestekeld met stekels tot 1 μm lang (foto 4).

Determinatie

De determinatie gebeurde met de sleutels van Dämmrich (2015) en Stalpers (1993). *Tomentellopsis* onderscheidt zich van *Tomentella* en *Pseudotomentella*, andere geslachten uit de familie van de Telephoraceae, door zijn glad oppervlak, gesplote hyfen en de regelmatige, eerder kleine hyaliene sporen.

Dämmrich (2015) neemt 7 soorten op in zijn sleutel, waarvan tot dusver 3 soorten in Vlaanderen bekend zijn, nl. *Tomentellopsis submollis*, *T. echinospora* en *T.*

zygodesmoides.

De ronde tot elliptische sporen met stekels tot 1 μm en de typische roze kleur met rode vlekjes van *Tomentellopsis submollis* maken het uitsleutelen zeer gemakkelijk; verwarring met de andere soorten uit het genus is vrijwel uitgesloten.

Verspreiding

Tomentellopsis submollis is een ectomycorrhizavormer en saprofiet en kan zowel in de bodem als op loof- en naaldhout aangetroffen worden, waarbij het hout enerzijds als aanhechtingspunt en anderzijds in het latere stadium van decompositie als voedselbron kan fungeren.

De soort komt voor in heel West-Europa en telt in Vlaanderen reeds 4 vindplaatsen.

Exsiccaat: herbarium Greet Van Autgaerden GVA366

Literatuur

Dämmrich, F. (2015). Online-Bestimmungsschlüssel für europäische Arten tomentelloider Pilze.

Stalpers, J.A. (1993). The Aphyllophoraceous fungi I. Keys to the species of the Thelephorales. *Studies in Mycology* **35**: 1-168.

Stokland, Jogeir N. (2012). Biodiversity in Dead Wood. p. 134.

Muggen zonder gezoem: *Pandora dipterigena* op Sciaridae

Lieve Deceuninck - lieve.deceuninck@skynet.be

Samenvatting

De vondst van *Pandora dipterigena* (Rijk Fungi, Phylum Entomophthoromycota, Klasse Entomophthoromycetes, Orde Entomophthorales, Familie Entomophthoraceae, Subfamilie Erynioideae), een parasiet op muggen en nauw verwant aan *Furia sciarae* (syn. *Pandora sciarae*) wordt besproken en toegelicht.

Inleiding

Bij grote droogte durf ik wel eens een schijfje, spleetlipje, kogeltje of waarom ook niet een schors- of korstzwam onderzoeken. Zo vond ik in de Hondsbossen te Sint-Katelijne-Waver op donderdag 6 april 2017 een tak met een mooie, grijswitte korst. Nog eerst wat 'onzuiverheden' verwijderen, dacht ik zo, maar die vuile zone bleek pootjes en vleugeltjes te bevatten. Onder de loep lag een groepje piepkleine insecten van slechts enkele millimeters groot, prachtig zwart-wit gebandeerd (foto 1). Een wat onverwachte vondst die ik graag aan de overige deelnemers van de AMK-donderdagexcursie liet zien. Greet Van Autgaerden herkende dit dadelijk als een door schimmel aangetaste groep muggen. Enkelen onder ons zullen wel al van de pathogene schimmel *Entomophthora muscae*, gehoord hebben die een dodelijke ziekte veroorzaakt bij vliegen, waaronder ook onze huisvlieg (*Musca domestica*). Greet en ik gingen dit thuis wel snel even microscopisch uitklaren ook al hadden we hier geen basidio- of ascomyceet in de hand. De zijsprong naar een andere stam, Phylum Zygomycota, binnen het Rijk van de Fungi verliep echter intensiever dan verwacht door gebrek aan ervaring. Net zoals het grote verschil in kenmerken en terminologie tussen de Basidiomycota en Ascomycota was dit ook het geval met de Zygomycota. Tja, als je de doos van 'Pandora' wil openen...

Literatuur werd onderling uitgewisseld waarbij al snel bleek dat de vele publicaties van Prof. Dr. Keller (Zürich) zeer goede uitleg, beschrijvingen en illustraties bevatten in het verder voor mij ongekende terrein. Zijn publicatie 'Entomophthorales: Biology, Ecology, Identifi-

cation' is downloadbaar en voor iedereen toegankelijk via <http://www.cost.eu/media/publications/07-67-Anthropod-pathogenic-Entomophthorales-Biology-Ecology-Identification>. Deze publicatie over de orde van insectenparasieten is een aanrader om een algemeen beeld van het onderzoek naar Entomophthorales te krijgen. Deze en andere publicaties uit de periode 1987-2007 van Dr. Keller waren tevens de leidraad voor de determinatie van deze vondst als *Pandora dipterigena*.

Foto 1: *Pandora dipterigena* op Sciaridae (Rouwmuggen)
(Greet Van Autgaerden)

Beschrijving *Pandora dipterigena* (Thaxt.) Humber, *Mycotaxon* 34(2): 452 (1989)

Syn.: *Empusa dipterigena* Thaxt., *Memoirs of the Boston Soc. Nat. Hist.* 4(6): 177 (1888)

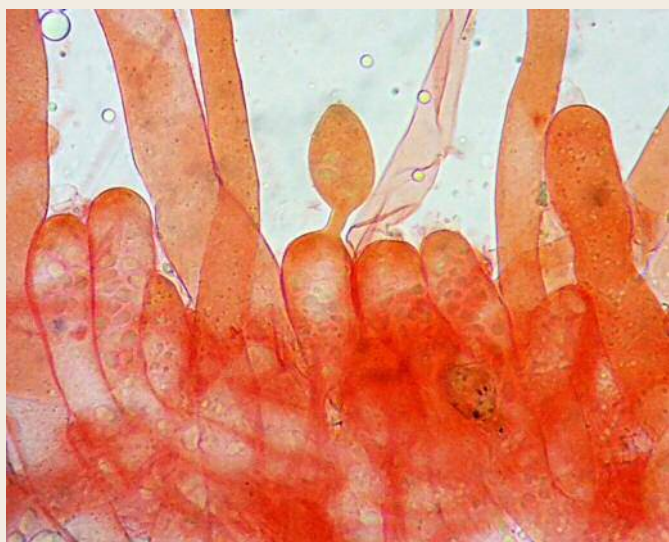

Foto 2: *Pandora dipterigena*: conidiofoor met primair conidium (Greet Van Outgaerden)

Entomophthora dipterigena (Thaxt.) Sacc. & Traverso, *Syll. fung.* (Abellini) 9: 352 (1891)

Erynia dipterigena (Thaxt.) Remaud. & Hennebert, *Mycotaxon* 11(1): 302 (1980)

Zoophthora dipterigena (Thaxt.) A. Batko, *Bull. Acad. Polon. Sci., Cl. II. sér. sci. biol.* 12: 405 (1964)

Bestudeerd materiaal

Sint-Katelijne-Waver (Prov. Antwerpen), Hondsbossen, IFBL-code D5.11-31, 6-4-2017, herbarium L. Deceuninck, LD3443.

Macroscopie

Gastheer: een 8-tal muggen uit de familie van de *Sciariidae* (Rouwmuggen) van maximum 6 mm groot, lange poten en draadvormige antennes met ongeveer 16 segmenten. **Symptomen:** dode gastheer ligt vastgehecht op het substraat, de vleugels in geopende toestand. Het achterlijf van de insecten is sterk gezwollen en volledig gevuld met schimmeldraden. Deze draden breken tussen de segmenten door naar buiten waar lange haren waar te nemen zijn. **Biotoop:** in vochtig loofbos. **Substraat:** op onderzijde loofhouttak, op *Sistotremastrum* spec. (Corticiaceae).

Microscopie

Conidioforen: dichotoom vertakt. **Conidiën:** primaire conidiën $25-30 \times 18-20 \mu\text{m}$ bij observatie met vers materiaal in water (pers. med. G. Van Outgaerden), (19)22-

Verklaring terminologie

Conidioforen: conidiëndragende cellen. **Conidiën (enkelv. conidium):** ongeslachtelijke sporen, primaire en secundaire, deze laatste groeien uit de primaire conidiën. **Cystide:** steriele cel. **Hyfale lichamen:** de structuren van waaruit conidioforen, cystiden, rhizoïden en rustsporen ontwikkelen. **Rhizoïden:** vasthechtingsorganen, hier vaak eindigend in een zuignap die schijfvormig kan zijn of uit losse franjes kan bestaan. **Rustsporen:** sporen die in moeilijke omstandigheden, bijvoorbeeld bij droogte, kunnen overleven, dikwandig.

$27(31,5) \times (11)13-16(18) \mu\text{m}$, gem. $23 \times 14 \mu\text{m}$, Q 1,3-2,2; $Q_{\text{gem.}} = 1,7$ bij observatie van exsiccataat in KOH; eivormig, spoelvormig; basis met papil, soms gebogen naar de zijkant; inhoud met vacuoles, variërend in aantal en grootte; kern(-en) niet kunnen visualiseren; geen halo waargenomen (foto 2); **secundaire conidiën** $13 \times 10-11 \mu\text{m}$, subglobuleus, ellipsoïde, breed eivormig (foto 3); **verbindingstuk tussen primaire en secundaire conidiën** $4,5-5-5,5 \times 4-4,5 \mu\text{m}$, cilindrisch. **Cystiden** $95-205 \times 5-12 \mu\text{m}$, slank, cilindrisch, wat flexueus, vaak zwak verbreed net onder de top, soms taps toelopend; top afgerond; uittredend uit abdomen (achterlijf) van het insect (foto 4). **Hyfale lichamen:** tot $25 \times 17 \mu\text{m}$,

Foto 3. *Pandora dipterigena*: links en rechtsboven: primaire conidiën waarvan twee met een secundair conidium (Greet Van Outgaerden); rechtsonder: primair conidium met papil (exsiccataat in KOH + phloxine) (Lieve Deceuninck)

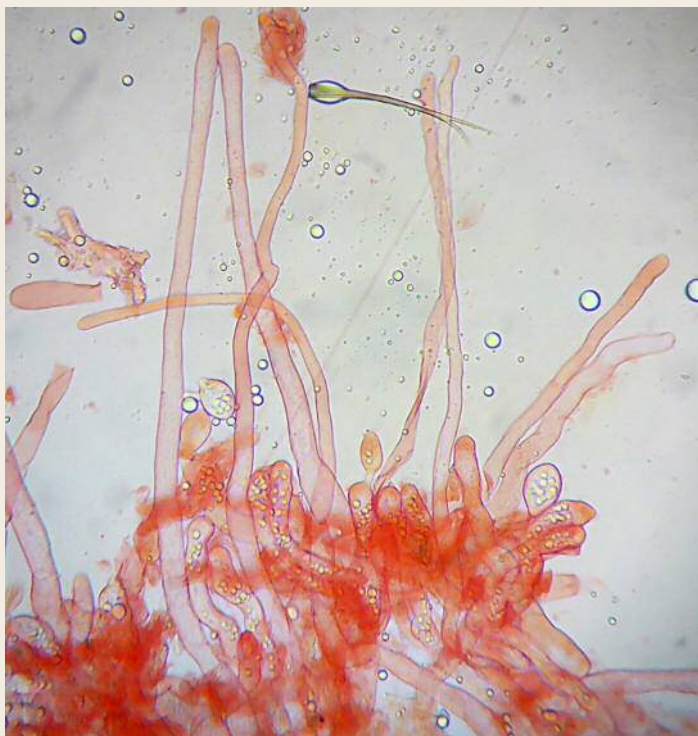

Foto 4. *Pandora dipterigena*: conidioforen - cystiden - primaire conidiën (Greet Van Autgaerden)

met betrekking tot de rhizoïden en het aantal conidiomkernen.

Rhizoïden zijn niet altijd bijzonder talrijk, groeien aan de onderzijde van de gastheer en hebben vaak een specifiek uiteinde in de vorm van een zuignap.

Om de aanwezigheid van een of meerdere kernen per conidium na te gaan, werd als observatiemiddel ethanol met katoenblauw aanbevolen door Dr. Keller. Daarnaast werd ook acetokarmijn en nigrosine gebruikt, goed bruikbaar om kernen te kleuren bij Basidiomycota, echter zonder resultaat. Mogelijk is de aanwezigheid van vacuolaire inhoud in de conidiën hier een belemmering geweest of speelde het drogen van de gastheer, in plaats van onmiddellijk te bewaren in ethanol, in het nadeel.

Determinatie

Binnen de orde Entomophthorales waren in 2006 16 genera en 223 soorten gekend. Voor de determinatie naar *Pandora dipterigena* werd gestart bij de familie Entomophthoraceae.

Door de vele genuswijzigingen van de soort in de loop der jaren liep de determinatie niet bijzonder vlot. Met de Europese sleutel (Keller, 2007) kom je meteen op drie genera die nauw verwant zijn met elkaar: *Erynia*, *Furia* en *Pandora*. De vorm van de hyfale lichamen leidt dan naar *Furia* en *Pandora*. Tussen deze laatste genera blijkt er een duidelijk onderscheid in de breedte van de cystiden. Deze zijn bij het genus *Furia* maximum even breed als de conidioforen en bij *Pandora* tot 2-3 maal breder.

Zo bleek het genus *Furia* de beste keuze. Een passende soort werd in de Europese sleutel niet gevonden.

Bij overleg met Dr. Siegfried Keller wees hij me op twee mogelijkheden: *Furia sciarae* of *Pandora dipterigena*. Beide soorten werden door hem in 1991 synoniem ver-

breed cilindrisch, flexueus, onregelmatig. **Rhizoïden:** geen waargenomen. **Rustsporen:** geen waargenomen.

Bespreking

Bepaling van de muggenfamilie

Eerste opdracht binnen de Entomophthorales is steeds het bepalen van de gastheer, vaak tot op familieniveau. De voorgestelde schimmels zijn hooggespecialiseerde insectenparasieten en bijgevolg substraatspecifiek.

Theo Garrevoet, een bevriende entomoloog, wees ons op het tweevleugelige karakter van de insecten wat leidde naar de orde Diptera. Zijn collega Guido Van de Weyer was zo vriendelijk om de foto's van de in slechte toestand verkerende mugjes te bekijken. "De getoonde dieren behoren zeker tot de orde Nematocera (muggen) en waarschijnlijk tot de familie *Sciaridae* (Rouwmuggen). Hiervan zijn ongeveer 35 soorten bij ons bekend en ze zijn meestal zwart en 1 tot 6 mm groot. De larven leven meestal van rottend materiaal en voeden zich gewoonlijk met mycelium."

Microscopie

Het microscopisch onderzoek bracht geen zekerheid

klaard onder de naam *Erynia dipterigena* (syn. *Empusa sciarae*). Deze synonymie bleek na zijn vondst van *Furia sciarae* in Zwitserland een misvatting te zijn, wat hij met de publicatie van *Pandora sciarae* (Keller, 2007) rechtzette.

De cystidenvorm van *Furia sciarae* komt sterk overeen met de beschreven vondst. Daarentegen is de grotere variatie in de conidiënvorm en –grootte een kenmerk van *Pandora dipterigena* en bepalender voor de determinatie (pers. med. Dr. S. Keller). Zo vinden we voor de conidiën Q-waarden van 1,55-2,16 voor *P. dipterigena* (Keller, 1991) en 1,25-1,42 voor *F. sciarae* (Keller, 2007). De papil, zeer duidelijk bij observatie in phloxine, dient bij de lengtebepaling inbegrepen te worden.

De beschreven sterk vertakte tot schijfvormige rhizoïdenuiteinden (Keller, 2007) konden bij deze vondst niet waargenomen worden. Thaxter (1888, p. 146) suggereert overigens dat de rhizoïden waarvan de uiteinden een soort zuignap zijn, mogelijk weinig taxonomische betekenis hebben. Uit recente artikels over moleculair onderzoek blijkt er nog steeds onduidelijkheid over de taxonomische indeling binnen de familie van de Entomophthoraceae.

Taxonomie

Waar de Entomophthorales vroeger een orde binnen de stam Zygomycota waren, werden ze vrij recent en na moleculair onderzoek een niveau hoger getild tot de stam Entomophthoromycota (Humber, 2012). Dat *Pandora dipterigena* in meerdere genera geplaatst werd, getuigt dat de taxonomische indeling van deze soort in het verleden niet van een leien dakje is gelopen. De in het verleden gekende morfologische, scheidende sleutelkenmerken komen trouwens ook niet volledig overeen met de moleculaire resultaten. A.P. Grygansky et al (2013) tonen in hun publicatie een taxonomische boom met een *Erynia*-soort binnen het *Furia/Pandora* complex. Hun fylogenetische analyses veronderstellen dat herkenning van afzonderlijke genera voor *Erynia*, *Pandora* en *Furia* op basis van rhizoïden en morfologie van de cystiden, uitgesloten is. Ingeval van bijkomende mo-

leculaire onderzoeken mogen we dus nog wat beweging van deze *Erynia*-/*Furia*-/*Pandora*-soorten verwachten, figuurlijk dan toch. A.P. Grygansky et al (2013) vermelden overigens in hun slottekst dat hiervoor de Entomophthoromycota door meer mycologen zouden moeten gewaardeerd en bestudeerd worden.

Verspreiding

Buiten de originele beschrijving van Thaxter in 1888 en de met foto's geïllustreerde beschrijving van Dr. Keller in 1991 vond ik geen bijkomende beschrijvingen of registraties terug. Deze weinig waargenomen soort, nieuw voor Vlaanderen, werd beschreven van vondsten op Diptera, Sciaridae, Tipulae en andere kleine vliegen of muggen, in het bijzonder van de Mycetophilidae (Paddenstoelmuggen).

Tijdens de excursies werd nog extra aandacht gegeven aan insecten met eventuele parasieten. Het was opvallend dat ondanks het vele raap- en speurwerk, er geen muggen meer uit de familie van de *Sciaridae* op met korstzwammen begroeide onderzijde van takken gevonden werden.

Dank

De determinatie van deze niet alledaagse vondst was een leerrijke ervaring. Hiervoor wil ik in het bijzonder Dr. Siegfried Keller hartelijk danken voor zijn hulp bij de determinatie en om me wegwijs te maken in deze voor mij ongekende materie. Ook een welgemeende dank aan de entomologen Theo Garrevoet en Guido Van de Weyer. Verder wil ik Greet Van Autgaerden nog bedanken voor de uitwisseling van informatie en de toelating voor het publiceren van haar foto's genomen op vers materiaal.

Literatuur

- Grygansky, A.P.; Humber, R.A.; Smith, M.E.; Hodge, K.; Huang, B.; Voigt, K.; Vilgalys, R. (2013). Phylogenetic lineages in Entomophthoromycota. *Persoonia*. 30: 94-105.
- Humber, R.A. (2012). Entomophthoromycota: a new phy-

lum and reclassification for entomophthoroid fungi. *Mycotaxon*. 120: 477-492.

Keller, S. (1991). Arthropod-pathogenic Entomophthorales of Switzerland. II. *Erynia*, *Eryniopsis*, *Zoophthora* and *Tarichium*. *Sydowia*. 43: 39-122.

Keller, S. (1993). Taxonomic considerations on some species of *Erynia* (Zygomycetes, Entomophthorales) attacking flies (Diptera). *Sydowia*. 45: 252-263.

Keller, S. (2002). The genus *Entomophthora* (Zygomycetes, Entomophthorales) with a description of five new species. *Sydowia*. 54: 157-197.

Keller, S.; Petrini, O. (2005). Keys to the identification of the arthropod pathogenic genera of the families Entomophthoraceae and Neozygitaceae (Zygomycetes), with descriptions of three new subfamilies and a new genus.

Sydowia. 57(1): 23-53.

Keller, S. (2007). Arthropod-pathogenic Entomophthorales from Switzerland. III. First additions. *Sydowia*. 59(1): 75-113.

Thaxter, R. (1888). The Entomophthoraceae of the United States. *Memoirs of the Boston Society of Natural History*. 4(6):133-201.

Internetbronnen

Index fungorum, 2/2/2018: <http://www.speciesfungorum.org/Names/SynSpecies.asp?RecordID=135600>

Keller, S. 2007. 'Entomophthorales: Biology, Ecology, Identification': <http://www.cost.eu/media/publications/07-67-Arthropod-pathogenic-Entomophthorales-Biology-Ecology-Identification>.

In memoriam Fernand Van den Broeck

Op 12 december 2017 overleed op 96-jarige leeftijd Fernand Van den Broeck.

Fernand was lid van onze vereniging van in het prille begin en is AMK trouw gebleven gedurende 71 jaar. Reeds in de periode 1943-45 vergezelde hij een groepje natuurliefhebbers die in 1946 beslisten om samen de Antwerpse Mycologische Kring op te richten. Zelfs de wat oudere, huidige generatie hebben hem niet meer in zijn actievere periode gezien, toen hij regelmatig aan de excursies en andere activiteiten van onze vereniging deelnam. Maar tot vóór enkele jaren ontmoetten wij hem nog regelmatig bij bijzondere gelegenheden (zie foto's).

Wij zullen de aimabele, gedistingeerde man, die maar niet ouder leek te worden, missen en wensen zijn familie sterkte bij dit verlies.

Voor het KVMV-bestuur,

André de Haan

AMK excursie - 1949 (centraal)

Viering Frans Dielen - 1997

27e VLAAMSE MYCOLOGENDAG
op zaterdag 17 maart 2018 in de UHasselt

Ligging en bereikbaarheid van UHasselt
Campus Diepenbeek

Adres: Agoralaan gebouw D, 3590 Diepenbeek

Telefoon: 011 26 81 11

<https://www.uhasselt.be/contact-en-ligging>

PROGRAMMA

9.00 u. *Ontvangst met koffie*

10.00 u. *Verwelkoming*

10.05 u. Echte meeldauwen versus Valse meeldauwen Raf Leysen

10.35 u. 2000 ITS-sequenties van *Entoloma*: wat kun je daarmee? Machiel Noordeloos

11.20 u. Moet er nog stikstof zijn? Wim Veraghtert

11.40 u. Nitreuze soorten binnen *Mycena* sectie *Fragilipedes* Lieve Deceuninck

12.00 u. *Groepsfoto*

Middagpauze/lunch

13.30 u. Algemene ledenvergadering KVMV

14.00 u. Merkwaardige ascomycetenvondsten van 2017 Bernard Declercq

14.35 u. Boek 'Aardtongen in Vlaanderen' in de maak Luc Lenaerts

15.05 u. Bijzondere fimicole ascomyceten Jacky Launoy

15.30 u. Verrassende vondsten 2017 Wim Veraghtert, Lieve Deceuninck...

16.15 u. Slotwoord Myriam de Haan

Lunch

In de cafetaria van de universiteit zijn er broodjes en drank te koop en kan de eigen lunch genuttigd worden. Voor de broodjes moet er tijdens de ontvangst 's morgens ingetekend worden.

Iedereen is van harte welkom!

Nieuwtjes uit recente tijdschriften (11.1)

Wim en Roosmarijn Veraghtert-Steeman

wim.veraghtert@gmail.com - roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Coolia 61 (1 – 2018)

Naar aanleiding van het 110-jarig bestaan van de Nederlandse Mycologische Vereniging schreef A. Gutter een artikel over het verenigingsjaar 1918, het jaar waarin de vereniging 10 jaar bestond. R. Enzlin wil iedereen aanmoedigen om met trilzwammen te beginnen en geeft daarvoor een overzicht van de in Nederland voorkomende soortengroepen en foto's van dubbelgangers. Het genus *Tulasnella* (Waaszwammen) wordt uit de doeken gedaan door N. Dam met een sleutel van de soorten die in Nederland kunnen gevonden worden. Tot hier toe zijn er slechts 16 van de 50 beschreven soorten uit dit genus bekend uit Nederland. A.M. Milanes, J.C. Zamora, P.-J. Keizer en M. Wedin beschrijven nieuwe inzichten in de Tremellomycetes, met bijzondere aandacht voor de korstmosbewonende soorten in deze groepen. Het verslag van het Cristellaweekend naar de polderbossen in het voorjaar van 2017 werd opgemaakt door A. van der Putte en E. Onsieck met illustraties van o.a. *Stypella dubia*, *Ceratospheeria lampadophora* en *Dasyscyphella crystallina*.

Der Tintling 108 4/2017

Portret 121 behandelt *Entoloma hirtum*, een kleine, donkere satijnzwam uit schrale graslanden met een geschubde steel en hoed. A. Melzer schrijft over de vergeten inktzwam, *Coprinellus silvaticus*, een soort met zebrasporen. In deel 2 over collybia's behandelt K. Montag het genus *Rhodocollybia* en *Collybia*. Koraalzwammen uit het genus *Ramaria* in de omgeving van Potsdam worden behandeld door J. Ehrich. G. Schuster heeft het in deel 14 over de Russula's uit de groepen *Lepidinae* en *Lilacinae*. Portret 202 behandelt *Amaurodon atrocyaneus*, een dunne, groene, schimmelachtige houtkorstzwam.

Der Tintling 109 5/2017

Portret 203 behandelt *Psathyrella niveobadia*. Een artikel over *Xerula* s.l. wordt geïllustreerd met foto's van o.a. *Xerula pudens*, *Oudemansiella melanotricha* en *Xerula kuehneri*. M. Wilhelm behandelt in het 11^e deel over *Mycena* de kleine soorten op plantenresten: secties *Setulipedes*, *Pterigenae*,

Calamophilae, *Polyadelphia* en *Sacchariferae*. Vervolgens behandelt M. Wilhelm een aantal soorten die op de wondere wereld van het hakselhout voorkomen met o.a. *Leucocoprinus americanus*, *L. cretaceus* en *L. badhamii*. Portret 205 behandelt *Ascobolus geophilus*, een zeldzaam bekerzwammetje dat meestal tussen mos groeit.

Documents mycologiques édité par la Société Mycologique du Nord de la France

J.-M. Bellanger behandelt een taxonomische update van de calochroïde gordijnzwammen met een determinatiesleutel. De mycoflora van een ondergrondse groeve wordt besproken door P. Clowez, F. Petit, J.-P. Maurice, P.-A. Moreau en F. Le Tacon met soorten als *Flammulaster erinaceellus*, *Hy-menogaster citrinus* en *Tuber aestivum*. De fylogenetische analyse van twee soorten uit het genus *Suillus* onder *Pinus wallichiana* wordt uit de doeken gedaan door P.-A. Moreau, J.-M. Bellanger, A. Bondu, S. Welti en R. Courtecuisse. *Morchella palazonii* wordt als nieuwe mediterrane soort beschreven voor Europa door P. Clowez, J.-M. Bellanger, L. Romero De la Osa en P.-A. Moreau. Aan dit artikel wordt een sleutel toegevoegd om de 10 gele Europese morieljes op naam te brengen.

Rivista di micologia 59

C. Agnello, V. Kaounas, P. Alvarado en A. Baglivo beschrijven een nieuwe truffel voor het zuiden van Italië: *Genea gorii*. In dit artikel wordt ook aandacht geschonken aan de taxonomische verwantschap van de soort. A. Boffelli brengt de zeldzame *Tricholoma hemisulphureum* onder de aandacht, een soort die voorkomt in alpiene graslanden als mycorrhizasymbiont van dwergwilgen in Lombardije. R. Bertagnolli en A. Ballabeni schenken aandacht aan de eerste vondst van de variëteit *valida* van *Ramaria abietina* die voor het eerst werd gevonden in Italië. *Armillaria mellea* f. *sabuliciola* werd gevonden in zandduinen langs de kust van Sicilië en er werd een artikel aan gewijd door C. Signorino, E. Brugaletta en L. Spina. De variabiliteit en verspreiding van *Chroogomphus mediteranneus* op de Balearen en het Iberisch schiereiland

werden bekeken door J. L. Siquier, J. C. Salom, G. Finschow en M. P. Martin.

Mycologia vol. 108 nr. 6

D. Hibett en nog 21 andere auteurs behandelen de sequentiegebaseerde identificatie van fungi in een uitgebreid artikel over moleculaire ecologie en taxonomie. Z.Q. Zeng en W.Y. Zhuang maakten een revisie op van het genus *Thyronectria*

(Hypocreales) uit China. Nieuwe lichtgevende mycenoïde paddenstoelen uit São Paulo worden beschreven door D. E. Deshardin. B. A. Perry en C. V. Stevani. N. H. Nguyen, E.C. Vellinga, T. D. Bruns en P. G. Kennedy schrijven over de fylogenetische beschouwing van het genus *Suillus* op basis van ITS-sequenties die de morfologisch gedefinieerde soorten ondersteunt en bovendien synoniemen en onbeschreven soorten onthult.

Onze prachtige bibliotheek is aangevuld met de volgende werken:

- ◆ Steven L. Stephenson and Carlos Rojas, 2017, *Myxomycetes, Biology, Systematics, Biography and Ecology*. (Myx 019)
- ◆ Nicolaas Van Vooren, 2017, *Cahiers de la FMBDS, Contribution à la connaissance des Pézizales (Ascomycota) en Auvergne, Rhône-Alpes, 3ème partie*. (Asc 038/03)
- ◆ Bidaud, Bellanger, Carteret, Reumaux et Möenne – Loccoz , 2017, *Atlas des Cortinaires, Pars 24*. (Atl 007aa)

De familie Grijp schonk onze vereniging meerdere boeken (Uredinales) van wijlen Alfons. Hiervoor wordt een goede bestemming gezocht, de KVMV-bibliotheek of onze leden. We danken mevrouw Grijp en de familie dan ook hartelijk voor dit gulle gebaar.

Tot een volgende Sporen,

Lucy

Index Sporen – jaargangen 6 t/m 10

	nr.	p.		nr.	p.
A					
Aardtongen, in “Moleculaire keuken”	7.3	17	DNA-barcoding in de kijker	6.2	23-25
<i>Agrocybe ochracea</i> (Okeren leemhoed)	9.2	7-9	Dubbelgangers: Fluweelpootjes (<i>Flammulina</i>)	7.1	22-25
<i>Agrocybe ochracea</i> (Okeren leemhoed) en natuurbeheer	10.2	12-13	E		
<i>Aleuria bicucullata</i> (Olijke oranje bekerzwam), Prettig gespoord: –	9.3	10-11	Ectomycorrhizapaddenstoelen in het Domein van de Plantentuin Meise : Rode-lijstsoorten en hun afhan- kelijkheid van beheer I	7.1	7-12
<i>Amaurodon mustialaensis</i> , een zeldzame blauwe korstzwam	7.3	6-9	Ectomycorrhizapaddenstoelen in het Domein van de Plantentuin Meise : Rode-lijstsoorten en hun afhan- kelijkheid van beheer II	7.2	7-14
<i>Anthracobia macrocystis</i> , Een ver(r)assing in de Bourgoyen te Gent	6.1	6-7	Ectomycorrhizapaddenstoelen, Veranderend bosbeheer en de achteruitgang van de –, deel I	8.2	12-19
<i>Armillaria ectypa</i> (Moerashoningzwam), Nieuw voor Vlaanderen!	6.3	8-12	Ectomycorrhizapaddenstoelen, Veranderend bosbeheer en de achteruitgang van de –, deel II	8.3	13-20
<i>Armillaria ectypa</i> (Moerashoningzwam) - Monitoring 2013	7.3	12-15	Een bijzondere wegberm in Houthalen-Helchteren	8.1	6-7
<i>Ascobolus</i> , Anisospore bij het genus –	6.3	13-15	En de grootste paddenstoel is... ..	6.1	23
Ascomyceten, Omtrent de Nederlandse naamgeving van –	10.3	22-23	<i>Entoloma</i> , in “Moleculaire keuken”	6.1	25-26
Ascomyceten, Omtrent de relatieve zeldzaamheid van – ..	9.3	19	<i>Entoloma</i> , Worstelen met satijnzwammen? in “Moleculaire keuken”	9.2	20-22
<i>Athelia repetobasidiifera</i> uit de Teut te Zonhoven	9.1	20-22	<i>Entoloma jahnii</i> , Het verborgen leven van de Geknopte dwergsatijnzwam	6.4	12-14
B			<i>Entoloma plebeioides</i> (Schubbe bossatijnzwam), Een nieuwe satijnzwam voor Vlaanderen	9.4	7-9
<i>Bisporella</i> s.s. versus <i>Calycina</i> , in “Moleculaire keuken”	7.3	18	Essenvlieskelkje (<i>Hymenoscyphus</i>), Van – naar Vals – ..	6.1	19-22
<i>Boletus</i> , in “Moleculaire keuken”	7.4	22-23	<i>Exidia recisa</i> of Toltrilzwam, aan een opmars bezig?	8.3	7-12
<i>Boletus depilatus</i> (Jodoformboleet).....	6.3	6-8	F		
<i>Buchwaldoboletus lignicola</i> , De zeldzame –, gevonden in Bokrijk.....	10.3	13-15	FUNBEL-databank, Nieuw: zelf gegevens opvragen uit de –	10.2	18-22
<i>Burgoa/Minimedusa</i> , Twee bijzondere fungi op en bij lichenen en mossen	10.1	6-7	G		
C			<i>Galerina discreta</i> , een nieuw mosklokje voor Vlaanderen...7.2	18-22	
<i>Cantharellula umbonata</i> , De Grijs vorkplaat herontdekt in Park Vordenstein	7.1	18-21	<i>Galerina triscopa</i> , Waarnemingen bij het Puntig mosklokje.....	7.4	12-14
<i>Cheilymenia stercoraria</i> (Scharlaken borstelbekertje).....	10.3	8-12	Gasteromyceten, in “Moleculaire keuken”	6.1	24-25
<i>Conocybe intrusa</i> - Reuzenbreeksteel	7.3	10-11	<i>Gliophorus reginae</i> , Een nieuwe wasplaat voor Vlaanderen	8.4	10-16
<i>Coprinopsis ochraceolanata</i> - Geelvezelig hazenpootje, in “Verrassende vondsten kort toegelicht”	10.3	16-17	<i>Godronia ribis</i> (Ribeszwermkommetje) geen toevalstreffer meer?	6.1	8-10
<i>Coprinus</i> s.l., De microscopische kenmerken van het genus – (<i>Coprinopsis/Coprinellus/Parasola</i>)	7.4	10-11	H		
<i>Craterocolla cerasi</i> of Kersentrilzwam.....	8.2	6-11	<i>Hemimycena nitriolens</i> (de Nitreuze schijnmycea) en brandnetelsoep	10.4	5-9
<i>Crocicreas</i> versus <i>Cyathicula</i> , in “Moleculaire keuken”	7.3	18	<i>Hemimycena pseudogibba</i> (Kleinste schijnmycena), Zoektocht naar <i>Varenmycena</i> levert – op!.....	9.2	16-19
D			<i>Hemimycena tortuosa</i> (Kurkentrekkermycena): géén hoofdbreker of hersenkraker!	10.2	14-17
<i>Dichomitus campestris</i> - Hazelaarhoutzwam, in “Verrassende vondsten kort toegelicht”	10.2	7-8			

	nr.	p.
<i>Hygrocybe</i> , Wasplaten nog meer opgedeeld, in "Moleculaire keuken"	9.4	26
<i>Hymenoscyphus</i> , <i>Pheohelotium</i> en <i>Cudoniella</i> , in "Moleculaire keuken"	7.3	17-18
I		
In memoriam Bert Bogaerts	9.3	25
In memoriam Etienne Vanaelst	10.4	18-20
In memoriam Frans Dielen	7.3	15-16
In memoriam Hubert De Meulder, Een leven tussen de paddenstoelen.....	9.4	19-24
In memoriam Jean Schavey.....	6.2	25-26
In memoriam Jos Monnens	10.2	26
In memoriam Marcel Bon, Ook een Franse pionier overleden	7.3	19
In memoriam Paul Wolfs.....	6.3	25
In memoriam Piet Bormans - een leven in de natuur	10.1	17-18
In memoriam Vic Vertongen	10.2	25
Inktzwammen op naam brengen via het substraat. Deel 3. Coprientjes op de grond!	6.1	11-18
Inktzwammen op naam brengen via het substraat. Deel 4. Coprientjes op rottende plantendelen	6.2	6-9
Inktzwammen op naam brengen via het substraat. Deel 5. Coprientjes in serres/binnenshuis en op brandplaatsen	7.4	8-10
<i>Inocybe obsoleta</i> (Bleke spleetvezelkop) gerehabiliteerd....	6.4	9-11
K		
Klimaatverandering, Brengt – ons meer paddenstoelen?..	6.4	17-18
Knotsen en koralen, in "Moleculaire keuken"	6.4	22-23
L		
<i>Leptosphaeria bellynckii</i> - Salomonszegelvulkaantje, in "Verrassende vondsten kort toegelicht"	10.3	18-19
<i>Leucoagaricus sericifer</i> f. <i>sericatellus</i> (Tweesporige champignonparasol)	10.1	10-12
M		
<i>Marasmius</i> , in "Moleculaire keuken"	8.1	19-20
<i>Marchandiobasidium aurantiacum</i> , in "Verrassende vondsten kort toegelicht"	10.4	10-11
Meeldauwen en roestzwammen, Nieuwe vondsten van –	6.2	10-15
<i>Melanospora nectrioides</i> - terug van weggeweest.....	8.3	21-24
Moleculaire hakbijl, in "Moleculaire keuken"	7.1	26-28
Morieljes, De – in Vlaanderen	8.4	6-9
<i>Mycena bulbosa</i> (Biezenmycena), Een onwillige grasmachine en –	7.2	15-17

	nr.	p.
<i>Mycena corynephora</i> (Poedermycena), de moeite van het bekijken waard	9.1	7-10
<i>Mycena leptoccephala</i> , (Stinkmycena) Verrassende trekjes van –	6.4	6-8
<i>Mycena mirata</i> (Gestreepte schorsmycena), een bescheiden soort	7.1	13-15
<i>Mycena pura</i> , <i>Elfenschermpje</i> of elf schermpjes? in "Moleculaire keuken"	6.4	23-24
N		
<i>Nectria decora</i> , een nieuwe soort voor België	7.1	15-17
Nederlandse namen van paddenstoelen (bijlage).....	9.2	1-14
O		
<i>Oliveonia fibrillosa</i> , in "Verrassende vondsten kort toegelicht"	10.2	8-9
Oudenberg, De – van Geraardsbergen	9.1	11-19
P		
Paddenstoelen in de beeldende kunst	9.1	23-24
Paddenstoelen op postzegels.....	8.1	17
<i>Perenniporia meridionalis</i> op de stellingplanken rond de Napoleonsmolen te Hamont-Achel.....	9.2	13-15
<i>Peziza subisabellina</i> - Kardinaalsbekerzwam, in "Verrassende vondsten kort toegelicht"	10.3	19-21
Populierenproject KVMV	8.2	22
<i>Psathyrella</i> , in "Moleculaire keuken"	8.2	20-21
<i>Psathyrella jacobssonii</i> , een zeldzame franjehoed recent gevonden in Wijnegem	9.2	10-12
<i>Pseudotomentella tristis</i> - Bruin rouwvliesje, in "Verrassende vondsten kort toegelicht"	10.4	12-13
<i>Pyrenopeziza plantaginis</i> (Weegbree-uitbreekkommetje) ..	8.1	8-11
R		
<i>Rhodocybe</i> , in "Moleculaire keuken"	8.1	18-19
<i>Russula</i> , in "Moleculaire keuken"	6.2	22-23
S		
Sclerotia, Van knolkelkje tot knolboleet? Over – en paddenstoelen	7.4	15
<i>Scutellinia minor</i> (Graslandwimperzwam).....	9.3	7-9
<i>Scutellinia</i> , Rechtzetting	9.4	10-11
<i>Scutellinia superba</i> (Prachtwimperzwam), in Zoerselbos op de Huthei.....	10.1	8-9
<i>Suillus placidus</i> - Ivoorboleet, in "Verrassende vondsten kort toegelicht"	10.4	14-15
Symbionten, Focus op –	6.2	16-20
Symbiose, De idyllische – , een mythe doorprikt.....	8.1	12-16

nr. p.

nr. p.

T*Tremella encephala* (Kertrilzwam) in het Zoerselbos 6.2 20-22*Trichopeziza subsulphurea*,
in "Verrassende vondsten kort toegelicht" 10.2 9-10*Typhula anceps* - Korrelij knotsje,
in "Verrassende vondsten kort toegelicht" 10.4 16-17**V**

Vezelkoppen, Knoeien met – ? 6.3 16-21

Vlaams-Brabant, Leuke waarnemingen in – 7.4 16-18

Vlaamse dialecten en paddenstoelennamen 6.4 19-20

W

Woronin-lichaampjes in beeld 7.4 6-7

X*Xylobolus frustulatus* - Mozaïekzwam,
in "Verrassende vondsten kort toegelicht" 10.2 11-12**Z**

Zwamvlok, Heeft voortaan elke Belg

een – in zijn maag? 10.2 24

Nog eens grinniken

met mycologen

(Staf Persoons)

Colofon

SPOREN is een uitgave van de KVMV, de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging vzw.

Afdelingen: Antwerpse Mycologische Kring (AMK), Mycologische Werkgroep Limburg (Mycolim), Oost-Vlaamse Mycologische Werkgroep (OVMW) en Zelfstandige Werkgroep voor Amateurmycologen (ZWAM).

Voorzitter: Myriam de Haan

Leopoldstraat 20, bus 1.1, 2850 Boom - 03 888 75 14 - myriam.de.haan@skynet.be

Ondervoorzitter: Mieke Verbeken

Predikherenstraat 37, 8750 Wingene - 051 65 89 80 - mieke.verbeken@ugent.be

Penningmeester: Lieve Van Boeckel-Deceuninck

Alexander Franckstraat 235 - bus 3, 2530 Boechout - 03 455 01 27 - 0475 268 167 - lieve.deceuninck@skynet.be

Secretaris: Dieter Slos

Weitingstraat 8, 9881 Aalter - 09 374 63 11 - dieterslos@gmail.com

Ledenadministratie: Robert De Ceuster

Kloosterbergstraat 34, 3290 Diest - 013 33 57 96 - robert.de.ceuster@scarlet.be

Overige bestuurders:

André De Kesel, Haesaertsplaats 15, 2850 Boom - 0473 927 926 - andre.dekesel@plantentuinmeise.be

Georges Buelens, Grensstraat 56, 3271 Averbode - 0471 205 014 - georges.buelens@telenet.be

Gut Driesen-Tilkin, Kruisheideweg 32, 3520 Zonhoven - 011 72 59 24 - driesen.tilkin@gmail.com

Richard Pawlowski, Naaldert 8, 3550 Heusden-Zolder - richard.pawlowski@scarlet.be

Roosmarijn Steeman, Bist 66, 2500 Lier - 0485 68 88 48 - roosmarijn.steeman@gmail.com

Wim Veraghtert, Bist 66, 2500 Lier - 0496 97 87 79 - wim.veraghtert@gmail.com

Internet: KVMV: www.kvmv.be

AMK, MYCOLYM, OVMW en ZWAM vindt u onder de rubriek "Afdelingen"

Verantwoordelijke bibliotheek:

Lucy de Nave, Jan Van Rijswijcklaan 277, 2020 Antwerpen - lucy.denave@antwerpen.be

FUNBEL

Secr.: Emile Vandeven, Kleinewinkellaan 53 bus 1, 1853 Strombeek-Bever, 02 267 74 18 - vandeven.emile@skynet.be

Lidmaatschap KVMV 2018: bedraagt 21 euro (gezinlidgeld 23 euro), te storten op de rekening IBAN BE17 7370 1875 7621 (BIC-code KREDBEBB) van de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging, Universiteitsplein 1, 2610 Antwerpen. Voor buitenlandse leden bedraagt het lidmaatschap 28 euro (30 euro voor een gezin). De eventuele bankkosten worden gedragen door de opdrachtgever. *Sterbeekia* en de nieuwsbrief *Sporen* (4 maal/jaar) zijn begrepen in het lidgeld.

Sporen

Verantwoordelijke uitgever: Danny Minnebo, Kleine Molenstraat 19, 9290 Overmere

Redactieleden: Georges Buelens, Robert De Ceuster, Gut Tilkin, Lieve Deceuninck en Ruben De Lange

Eindredactie en lay-out: Danny Minnebo - 09 367 95 49 - minnebo.troch@pandora.be

Ieder lid kan publiceren in *Sporen*. **Teksten** voor volgend nummer moeten **vóór 1 augustus 2018** gemaild worden naar de coördinator van zijn afdeling:

AMK	> Lieve Deceuninck	- lieve.deceuninck@skynet.be
MYCOLIM	> Gut Tilkin	- driesen.tilkin@gmail.com
OVMW	> Mieke Verbeken	- mieke.verbeken@ugent.be
ZWAM	> Georges Buelens	- georges.buelens@telenet.be

Foto's of figuren in de tekst worden best nog eens afzonderlijk meegestuurd als beeldbestand, liefst als .jpg.

COPYRIGHT ©

Het copyright voor tekst en illustraties van de artikels berust bij de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging (KVMV). Auteurs behouden het recht om de eigen tekst en illustraties voor andere doeleinden te gebruiken. Het is niet toegestaan volledige of gedeelten van artikels of illustraties over te nemen zonder toestemming van de redactie.

ISSN 2030-367X

Inhoud

1	Editoriaal	<i>M. de Haan</i>
2	Excursiekalender	
3	Educatieve bijeenkomsten	
5	Grijze purpersteelgordijnzwam (<i>Cortinarius subporphyropus</i>)	<i>F. Bartholomeeusen</i>
8	Cartoon Perry	<i>S. Persoons</i>
9	What's in a name? Een klein verhaal	<i>L. Vannieuwerburgh</i>
11	Verrassende vondsten kort toegelicht (4)	<i>Div. - red. G. Tilkin</i>
	<i>Cyathus stercoreus</i> - Mestnestzwammetje	<i>M. Heyligen/G. Tilkin</i>
	<i>Gymnopus brassicolens</i> - Koolstinktaailing	<i>R. De Ceuster</i>
	<i>Tomentellopsis submollis</i> - Gevlekt viltvliesje	<i>G. Van Autgaerden</i>
16	Muggen zonder gezoem: <i>Pandora dipterigena</i> op Sciaridae	<i>L. Deceuninck</i>
20	In memoriam Fernand Van den Broeck	<i>A. de Haan</i>
21	27 ^e Vlaamse Mycologendag	<i>G. Tilkin</i>
22	Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	<i>R. Steeman / W. Veraghtert</i>
23	Bib-nieuws	<i>L. de Nave</i>
24	Index Sporen van jaargangen 6 t/m 10	
26	Cartoon Perry	<i>S. Persoons</i>